

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць
Рівненського державного
гуманітарного університету

**Актуальні
проблеми
сучасної
філології**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Випуск XVIII

*Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету*

Рівне–2010

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

У збірнику, присвяченому 70-річчю видатного сучасного вченого-лінгвіста, академіка АН ВШ України, доктора філологічних наук, професора Каленика Федоровича Шульжука, вміщено статті науковців Рівненського державного гуманітарного університету та інших провідних вишів України з актуальних проблем граматичної будови української мови. У полі зору дослідників питання синтаксису, морфології, лексикології, мовної освіти тощо.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української мови.

Редакційна колегія:

Головний редактор	Шульжук Каленик Федорович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету, дійсний член Академії наук вищої школи України
Заступник головного редактора	Степанова Ольга Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Архангельська А.М.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та славістики Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
2. **Вихованець І.Р.**, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Донецького національного університету.
5. **Кірілкова Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
6. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Мандрик Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Мірченко М.В.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
9. **Тищенко О.В.**, доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
10. **Шкарбан Т.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядник: Степанова О.І.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 30.04.2010 р.)

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12. Рівненський державний гуманітарний університет.
(вул. Остафова, 31; кафедра української мови)

вивчення компресованих еквівалентів складних речень з позицій когнітології. Якщо взяти до уваги тезу про те, що за певним типом мовних одиниць закріплено різні структури знання, то важливо з'ясувати, які з них репрезентовано кожним дериватом у парі, який когнітивний досвід акумулює кожен з них, а також встановити типологію ідіоетнічних виявів засобів вторинної предикації.

Своєрідною координатою у вивченні семантично неелементарного речення, на нашу думку, може слугувати і типологія предикатем – одиниць семантичної структури речення, що оформляють граматично акт думки та мають такі ознаки, як цільність, розчленованість у відображенні реальної дійсності, подальше випрацювання якої передбачає з'ясування критеріїв класифікації виучуваних одиниць синтаксису.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення: [монографія] / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К.: Наукова думка, 1983. – 219 с.
2. Загнітко А. П. Типологія синтаксичних зв'язків у внутрішній структурі українського простого речення /

А. П. Загнітко // Українське мовознавство. – 2004. – Вип. 31. – С. 48–55.

3. Мельничук О. С. Розвиток структури слов'янського речення / О. С. Мельничук. – К.: АН УРСР, 1966. – 324 с.

4. Шульжук К. Ф. Формування ускладненого речення в новій українській літературній мові / К. Ф. Шульжук // Мовознавство. – 1977. – № 4. – С. 30–37.

5. Шульжук К. Ф. Структура простого ускладненого речення в новій українській літературній мові дошевченківського періоду / К. Ф. Шульжук // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку: зб. наук. праць, присв. пам'яті проф. С. П. Самійленка. – Ч. I. – Запоріжжя: Вид-во ЗДУ, 1996. – С. 63–65.

6. Шульжук К. Ф. Елементарні та неелементарні синтаксичні конструкції / К. Ф. Шульжук // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії: зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту. – Рівне: РДГУ, 2001. – Вип. 9. – С. 3–8.

7. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: [підручник] / К. Ф. Шульжук. – К.: Академія, 2004. – 408 с.

SUMMARY

The article deals with the views of K. Shulzhuk on the simple complicated sentence. The author make a conclusion, that the scientist, distinguishing formal and semantic complication, pays special attention to the fundamental concepts of semantic syntax – predicative and substantial syntaxemes, valency, suggestion, etc.

УДК 811'367.5

Оксана КУЗЬМИЧ

ІМПЛІЦИТНІ ЕЛЕМЕНТИ В СТРУКТУРІ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

У статті розглядаються складні речення з імпліцитними елементами, у яких одиниці плану вираження та одиниці плану змісту не збігаються. Це конструкції зі збігом сполучних засобів, вторинними предикатними і субстанціальними синтаксемами тощо.

Ключові слова: асиметрія, вторинна предикатна і субстанціальна синтаксема, експліцитність, елімінація, еліпс, імпліцитність, корелят, повнота-неповнота, релят, синтаксема, скріпа.

Ведучи мову про історичний розвиток мов, учені стверджують, що мови рухаються по діагоналі двох сил: інстинкту зручності й інстинкту чіткості. У зв'язку з цим мовна економія може бути пояснена трьома причинами: самою мовою, мовленням і мовним оточенням. Вона є прагненням заощадити мовні засоби і зменшити в процесі мовленнєвої діяльності розумові та фізичні зусилля.

Синтаксичне явище повноти-неповноти в описовій граматиці сучасної української мови й досі не має достатнього пояснення як категорія. Воно має статус ознаковості, що поширюється на опис різних конструкцій, у яких спостерігаються пропуски компонентів,

семантичні стяжки, що мотивується дією різних мовних законів і тенденцій. Це:

- розвиток мови у напрямку економії мовних засобів;
- потреба уникнути слів, словосполучень, ужитих у попередньому контексті;
- відносна семантична повноцінність наявних членів речення;
- стильова зумовленість мовлення;
- дискурс тексту тощо.

Повнота-неповнота речень проявляється також як мовленнєве явище, де поєднуються:

- інтенції мовця, його внутрішній стан, спільний

досвід мовців;

- ситуація, форма й умови спілкування;
- свідоме відкидання компонента для посилення емоційності викладу;
- невербальні засоби спілкування тощо.

Отже, підставою для всіх процесів, які зумовлюють неповноту конструкцій, є доцільність. Вона полягає у виборі адекватних засобів передання інформації і пояснюється складним поєднанням інтра- й екстралінгвістичних факторів.

Зрозуміти граматичну узуальність явища, описати його конструктивні та функціональні властивості, а також сфери презентації в мові означає об'єднати всі теоретичні підходи сучасних синтаксичних досліджень щодо семантики, прагматики і форми мовних одиниць, співвідносних з аналізованим явищем.

Дотичним до поняття «повнота-неповнота» є термін «імпліцитний» («імпліцитність», «імплікація»), який увійшов до лінгвістичного лексикону в 70-80-их роках минулого століття з праць Н. Арутюнової, Н. Фельдман, Т. Колосової і знайшов розвиток у подальших дослідженнях (Л. Головченко, Л. Дубовик, Ю. Васейко та ін.). Він почав уживатися паралельно з термінами «редукція», «згортання», «згорнуті речення» [1; 6, с. 11].

І досі немає єдиної думки щодо його тлумачення. Так, К. Городенська в праці «Деривація синтаксичних одиниць» дефініції «редукція», «згортання» вживає на позначення конструкцій, у яких одна пропозиція є вираженою, інша – прихованою [5]; І. Вихованець визначає такі конструкції як семантично складні, де системний зв'язок із простим реченням виявляється в семантико-синтаксичній похідності простого ускладненого речення від складного, й уживає термін «згорнуті речення» [4, с. 102]. Такого ж погляду притримуються А. Загнітко, М. Будько та ін. [3]; А. Мусатова, Т. Марченко використовують його на позначення прихованої модальності, яка простежується на контекстному рівні мови і почасти – у межах одного речення, а також на позначення перформативних дієслів зі значенням заперечення, протесту, згоди, схвалення (Я – за; Я – проти; Винний; До столу) [9]; цим терміном Н. Шульжук називає пропущені елементи мовленнєвого етикету [14]. У деяких відомих лексикографічних джерелах («Словник лінгвістичних термінів», енциклопедія «Українська мова») цей термін узагалі не вживається.

На наш погляд, дефініцію «імпліцитний» слід розуміти як «прихований», «невиражений», відмежовуючи таким чином від редукції, скорочення, еліпсису. За наявності останнього (еліпсису) спостерігається порушення первинного зв'язку між словами і мовними ланками, тобто такі конструкції є граматично неповними, наприклад: «Вівдя так тихо, лагідно, неначе за

далеким сном тьмяна тиша...» (М. Хвильовий) (обидва компоненти є еліпсованими, елементарне складнопідрядне речення); «Коли б хворий допомагав тим, хто в більшій потребі, загоїться рана твоя, а світло твоє буде попереду тебе йти» (Із газети) (конструкція зі сурядністю і підрядністю, еліпсований другий компонент) тощо.

На думку О. Бех, елімінації підлягають елементи, які є частиною «візуально сприймуваної ситуації (сцени спілкування)», словосполучення, поєднання прийменників з іменниками або «наскрізні» елементи діалогу [2, с. 3].

Конструкції з імпліцитним компонентом є одним із різновидів асиметричних структур, у яких одиниці плану вираження та одиниці плану змісту не збігаються (Т. Колосова називає їх конструкціями зі семантичним еліпсисом [6, с. 11]. Такі речення важко виявити в тексті, оскільки вони семантично автономні та інформативно самодостатні навіть без звернення до конситуації. У них експліцитні ланки ніби вибирають у себе семантику невербалізованих ланок. Вони виявляються після зіставлення з одиницями, у яких усі ланки логіко-семантичного ланцюга є експліцитними [11]. Причому часто відтворення семантичних предикатів із допомогою формальних мовних засобів не змінює статусу конструкції: вона лише з дво-трикомпонентної перетворюється на три-чотирикомпонентну й більшого обсягу.

Поряд із кількісною асиметрією окремі мовознавці послідовно розмежовують асиметрію якісну, тобто невідповідність між особливостями граматичного зв'язку і характером смислових відношень [12, с. 11]. Це стосується речень, у яких підрядна частина, формально прикріплена до одного слова в складі головного компонента, на смисловому рівні співвідноситься зі всією головною частиною (порівняймо: Йому сказали, що розмова відбудеться в кабінеті, де їм ніхто не заважатиме і Йому сказали, що розмова відбудеться в кабінеті, бо тут їм ніхто не заважатиме).

Типовим виявом асиметричних структур є конструкції зі збігом двох скріп. Наприклад, за однорідної супідрядності: «Для полковника Забачти все було байдуже – кого і за віщо заарештували» (П. Панч) – Для полковника Забачти все було байдуже – кого заарештували і за віщо заарештували; за послідовної підрядності: «Вона зачинила двері так обережно, як коли б знала, що дитина щойно заснула» (О. Донченко) – Вона зачинила двері так обережно, як зачиняють, коли знають, що дитина щойно заснула; «Навіть двері рипнули так, як коли їх зачиняти» (О. Донченко) – Навіть двері рипнули так, як вони риплять, коли їх зачиняють.

Одну з груп конструкцій із послідовною підрядністю з імпліцитним компонентом становлять ті, у яких підрядні першого (другого) ступеня підпорядкування містять займенникові кореляти такий, стільки, те, а в

підрядних другого (третього) ступеня відсутні реляти який, скільки, яке. Натомість у друго- та третьоступеневих підрядних уживається скріпа щоб: «Ах, якби світ став такий прозорий, щоб крізь нього можна було побачити будущину і той берег, де тебе щастя жде» (П. Загребельний) – Ах, якби світ став таким прозорим, яким він має бути для того, щоб крізь нього можна було побачити будущину і той берег, де тебе щастя жде; «Тепер їй було зрозуміло, що про неї саму жандармам уже відомо стільки, щоб її стратити» (О. Гончар) – Тепер їй було зрозуміло, що про неї саму жандармам уже відомо стільки, скільки треба знати для того, щоб її стратити.

Однак зазначені конструкції слід відрізнити від тієї частини речень, у яких усі ланки логіко-граматичного ланцюга виражені експліцитно, але має місце специфічний порядок розміщення частин і компонентів, за якого підрядне другого (третього) ступеня передує підрядному першого (другого) ступеня: «Самі ж казали, що коли вона глядить корів, то більше дають набілу» (Леся Українка) – Самі ж казали, що більше дають набілу, коли вона глядить корів; «Можна припустити, що коли спробувати дати маляті шимпанзе людське виховання, то в нього вдасться розвинути хоч би якісь людські здібності» (Із посібника) – Можна припустити, що в нього вдасться розвинути хоч би якісь людські здібності, коли спробувати дати маляті шимпанзе людське виховання; «Вона із розряду тих, що коли ми тільки думаємо, вона вже робить» (Із газети) – Вона із розряду тих, що вже робить, коли ми тільки думаємо.

Крім «чистих» імпліцитних ланок, компоненти складного речення містять вторинні предикатні й субстанціальні синтаксеми, розгортання яких сприяє їх актуалізації. Центральне місце відводиться дієприкметниковим і дієприслівниковим зворотам, на підвищену предикативність яких, особливо постпозитивних, указують мовознавці. Таку ж властивість мають і одиничні дієприкметники і дієприслівники, що й дало підстави О. Потебні назвати їх другорядними присудками [10], наприклад: «Яка б то втіха вчинилася у Львівському цеху малярів, коли б хто довідався, що пан Штефан Братишан, обдарований удачею і славою, запродався тому лотрові Хмельницькому за гаманець дукатів» – Яка б то втіха вчинилася у Львівському цеху малярів, коли б хто довідався, що пан Штефан Братишан, який був обдарований удачею і славою, запродався тому лотрові Хмельницькому за гаманець дукатів.

Щодо елімінавання конструкцій із дієприслівниками та дієприкметниками окремі мовознавці висловлюються досить категорично. Так, Т. Ликова зауважує, що спроба «...еліминувати дієприслівникову конструкцію не лише збіднює, а й спотворює смисл висловлювання, бо в ній міститься друга рема» [8, с. 44]. Т. Колосова,

навпаки, уважає, що здатність дво-трикомпонентних конструкцій розгортатись у три-чотирикомпонентні і под. речення підтверджується системними відношеннями в мові, наявністю в текстах аналогічних за структурою і семантикою розгорнутих побудов [7, с. 161].

Центр предикативного виразу може становити й інфінітив. Подібно до інших дієслівних форм, на семантичному рівні він демонструє властивості предикатного знака, який взаємодіє в складі речення з іншими предикатними знаками, наприклад: «Семен попросив вибачити, що не має чим приймати гостей» (М. Коцюбинський); порівняймо з аналогічною конструкцією: «Там треба в бібліотеці чекати, доки дійде черга, щоб почитати вашу книгу» (В. Коротич). Однак на відміну від інших предикативних центрів, наприклад, віддієслівних іменників, інфінітив не наділений семантичною автономністю; він постає лише як опорний, центральний компонент ситуації.

До асиметричних структур належать конструкції з детермінантними синтаксемами – причиновими, цільовими, допустовими, умови, локативними і под.: «І Адамові Гуджієві стало навіть лоскітно в грудях від почуття (бо відчував), що й він незначною своєю персоною був на таких важливих зборах, які щойно відбулися в адвоката Будая» (С. Складенко); «Проте факти свідчать про помилки, часом трагічні, інколи смішні, які робили люди, що навмисне (бо бажали того) або через необізнаність (бо не знали) ототожнювали знання і здібності» (Із посібника); «Бодай же вас, цокотухи, та злидні побили, як ту матір, що вам на сміх (щоб насміхались) сина породила» (Т. Шевченко); «Світло горіло в кімнаті ліворуч (яка була ліворуч), де жив син Яків, що закінчив минулого року гімназію в Хусті і готувався до вступу в Будапештський університет» (С. Складенко) і под.

Отже, семантика речення завжди корелює з його будовою, але не завжди визначається нею. Конструкції з «чистими» і «прихованими» імпліцитними ланками є одним із різновидів асиметричних структур, у яких наявна невідповідність між планом вираження і планом змісту, при цьому вони є самодостатніми одиницями, які засвідчують тенденцію до мовної економії, чіткості в усному й писемному літературному мовленні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл. Логико-семантические проблемы / Н. Д. Арутюнова. – М., 1976. – 383 с.
2. Бех Е.А. Языковые и речевые признаки неполных предложений// Українське мовознавство: Респ. міжвідом. наук. зб./ Е. А. Бех. – К., 1990. – Вип. 17. – С. 3.
3. Будько М.В. Семантико-синтаксическая струк-

тура простого ускладненого предложения: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук / М. В. Будько. – К., 1992. – 16 с.

4. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К., 1993. – С. 102.

5. Городенська К.Г. Деривація синтаксичних одиниць / К. Г. Городенська. – К., 1991. – 189 с.

6. Колосова Т.А. О сигналах неразвернутости некоторых сложных предложений // Синтаксис предложения / Т. А. Колосова. – Калинин, 1983. – С. 11.

7. Колосова Т.А. Русские сложные предложения ассиметричной структуры / Т. А. Колосова. – Воронеж, 1980. – С. 161.

8. Лыкова Т.В. Семантика предложения и актуальное членение (О коммуникативной значимости деепричастия) // Единицы морфологии и синтаксиса в семантическом аспекте / Т. В. Лыкова. – Ростов-на Дону, 1979. – С. 44.

9. Марченко Т.В. Семантика й прагматика неповних речень в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / Т. В. Марченко. – Луганськ, 2007. – 18 с.

10. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – М., 1958. – 536 с.

11. Шендельс Е.И. Многозначность и синонимия в грамматике / Е. И. Шендельс. – М., 1970. – 204 с.

12. Шувалова С.А. Смысловые отношения в сложном предложении и способы их выражения / С. А. Шувалова. – М., 1990. – С. 11.

13. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови / К. Ф. Шульжук. – К., 2010. – 408 с.

14. Шульжук Н.В. Структура складного речення у діалогічному мовленні (на матеріалі художніх творів): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / Н. В. Шульжук. – К., 1999. – 24 с.

SUMMARY

The article deals with composite sentences that include implicit elements in which the units of expression background are not identical. They are the construction with identical connective means secondary predicates and substantive syntaxemes.

УДК 811.161.2'367.335

Тамара ШКАРБАН

ЗАСОБИ СТИСЛОСТІ СТРУКТУРИ СКЛАДНИХ КОНСТРУКЦІЙ З ОДНОРІДНОЮ СУПІДРЯДНІСТЮ

Досліджується здатність структури складних конструкцій з однорідною супідрядністю до стислості й лаконізму, породжуваних тенденцією до економії мовних засобів на різних рівнях, у тому числі й синтаксичному.

Ключові слова: конструкція з однорідною супідрядністю, формально-граматична будова, семантична організація, підрядні сполучні засоби, «односкріпні» структури, «багатоскріпні» структури, внутрішня структура предикативних одиниць.

Особливості структури конструкцій з однорідною супідрядністю (КОС) досліджували вітчизняні й зарубіжні лінгвісти [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10]. Передусім вивчено формально-граматичну будову й деякі аспекти семантичної організації КОС. Ми зробимо спробу з'ясувати, чи властива тенденція до стислості структури конструкціям із однорідною супідрядністю, які зафіксовані в різних стилях сучасної української мови.

Важливою ознакою конструкцій із однорідною супідрядністю є обов'язкова наявність у структурі певної кількості однорідних елементів, які теоретиками семантичного синтаксису розглядаються по-різному. Так, концепція семантичної структури речення В.В. Богданова передбачає висновки про очевидний предикатний характер речення за умови наявності однорідних членів [1, с. 86–89]. Оскільки у функціонуванні однорідних супідрядних та однорідних членів простого ускладненого речення простежується

ізоморфізм, можна говорити про своєрідну семантичну кон'юнкцію в структурі конструкцій із однорідною супідрядністю.

На семантичну будову КОС проектується зв'язки об'єктивної дійсності, які передбачають контакт відображуваного в головній частині з відображуваним у кожному з підрядних компонентів. З іншого боку, – у відповідному мисленнєвому процесі обов'язковим є зв'язок ланки, проектованої на головну частину, із кожною з ланок, проектованих на підрядні компоненти. Отже, і описувані зв'язки об'єктивної дійсності, і ланки мисленнєвого процесу мають повторювані елементи, які у формально-граматичній структурі КОС виступають імпліцитно. Наприклад, конструкція «*То було звичайно ввечері, коли візки на псів не їздять і коли Босий виглядає прилично*» (Б. Лепкий) виникла в результаті кон'юнкції на основі двох речень: 1) *То було звичайно ввечері, коли візки на псів не їздять* і 2) *То було звичайно*

ЗМІСТ

Вітаємо з ювілеєм!	3
Труш Т.М. Слово вчителя.....	4
Розділ I. Актуальні проблеми синтаксису	6
Гуйванюк Н.В. Складносурядні речення ускладненої структури	6
Кульбабська О.В. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення в синтаксичній концепції К.Ф.Шульжука	11
Кузьмич О.О. Імплицитні елементи в структурі складного речення	15
Шкарбан Т.М. Засоби стислості структури складних конструкцій з однорідною супідрядністю	18
Волощук Р.М. Зовнішні синтаксичні актуалізаційні категорії речення.....	21
Давнюк С.В. Особливості семантики складних сурядно-підрядних конструкцій в українській мові	24
Ричагівська Ю.Є. Типи семантико-синтаксичних відношень у складному реченні віршованого жанру	27
Каленич В.М. Адвербіальні синтаксеми у двоскладних реченнях з одновалентними дієслівними предикативами	32
Щербачук Н.П. Імплицитність – експліцитність синтаксем у простих реченнях-репліках діалогічних єдностей типу питання-відповідь	36
Пітель В.І. Незакінчені речення: проблема синтаксичного аналізу.....	40
Пацаранюк Ю.М. Синтаксичні конвергенції як форма реалізації іронії у структурі речення.....	43
Межов О.Г. Орудний відмінок як основний морфологічний варіант інструментальної синтаксеми.....	46
Роїк О.Ю. Семантична нівеляція порівняльних сполучників у структурі складнопідрядних речень.....	50
Костусяк Н.М. Формально-синтаксичні та комунікативні ознаки знахідного відмінка іменників.....	55
Розділ II. Проблеми мовознавчих теорій.....	60
Загнітко А.П. Сучасні класифікації концептів: теоретичний і прикладний аспекти	60
Архангельська А.М. Еталон та анти-еталон чоловічої краси у дзеркалі української мови	67
Мединська Н.М. Проблема предметних та ознакових слів у сучасній лінгвістиці: семасіологічний аспект.....	71
Воробйова Л.М. Слово та його значення: психолінгвістичний аспект	74
Пальчевська О.С. Просторово-орієнтаційний код в українській фразеології.....	78
Войцешук Л.А. Синергетика мови як вияв її духовної сутності в лінгвофілософських концепціях вітчизняних учених.....	81
Бобрикова Ю.В. Мовні реалії та проблеми перекладу.....	86
Розділ III. Актуальні питання культури мовлення	90
Єрмоленко С.Я. Культура мови і мовні ідеали суспільства.....	90
Сюта Г.М. Поетичне слово-образ як знак української культури.....	94
Весельська Г.С. Нові явища у функціонуванні єдналих сполучників в українській літературній мові на початку ХХІ століття	97
Шульжук Н.В. Молодіжний жаргон як лінгвосоціальне явище.....	101
Желязкова В.В. Стилїстичні засоби вираження оцінки у сучасному політичному дискурсі ЗМІ України.....	106
Вокальчук Є.Л. Культурно мовні проблеми спортивного теледискурсу	110
Розділ IV. Актуальні проблеми лексикології	114
Вокальчук Г.М. Українська індивідуально-авторська неологія та неографія: стан і перспективи	114
Шульга Т.А. Семантико-синтаксичні прийоми створення комізму.....	118
Адах Н.А. Оказіональні іменники зі значенням конкретної предметності в поетичному словнику Василя Барки	121
Гаврилюк Н.В. Особливості еволюції індивідуально-авторської лексичної номінації в поезії неокласиків	124
Тимочко О.Б. Основні тенденції у словотворчій практиці поетів-дисидентів 60-70-х років ХХ ст.	127
Тиха Л.Ю. Метафора Марії Матіос: семантичні типи та синтаксичні особливості їх реалізації (на матеріалі малої прози).....	130

Степанова О.І. Проблеми унормування та стандартизації наукової термінології.....	134
Дзюба М.М. Специфіка процесу апелятивзації у сфері наукової термінології	137
Шевчук Т.Б. Запозичені лексеми на позначення осіб, які займаються фінансово-економічною діяльністю в сучасних засобах масової інформації.....	141
Кірілкова Н.В. Фольклоризми у повістях Миколи Вінграновського	145
Панцьо С.Є., Лісняк Н.І. Складні слова як засіб емотивності у поезії Д. Павличка.....	149
Розділ V. Актуальні питання лінгвістики тексту, історії української мови, топонімики, діалектології.....	153
Сікорська З.С. Прийменникові конструкції як вада професійного мовлення.....	153
Олексієвць Л.С. Функціонально-стилістичні особливості тексту офіційно-ділового стилю	159
Карчевська О.Р. Мовна організація портрета людини в українській прозі 20-30 років ХХ ст. (на матеріалі повістей Б.Антоненко-Давидовича	164
Бибик С.П. Розмовно-діалогічна мова в художній оповіді (на матеріалі творів Григора Тютюнника	167
Мялковська Л.М. Конкретно-чуттєвий компонент у мовотворчості І.Нечуя-Левицького	171
Пітель В.М. Народна етимологія і суміжні мовні явища	175
Мандрик Н.В. Народно розмовне джерело як матеріал художньої творчості в Україні 17-18 ст	179
Бісовецька Л. А. Відіменний словотвір дієслів за допомогою суфікса <i>-и-</i> в українській мові: історія і сучасність.....	183
Бачкур Р.О. Лінгвістична типологія назв тварин як твірної бази в українській мові.....	187
Каленюк С.О. Топоніми як ваговий шар ономастичного простору у творах Уласа Самчука.....	192
Джочка І.Ф. Лексико-семантична типологія іменників з кількісним значенням (на матеріалі гуцульських говірок).....	195
Кисіль К.С. Семантика номінативних знаків глутонімії (на матеріалі словника «Арго нововижівських кожухарів на Волині» Й.Дзензелівського).....	201
Лавренчук М.В. Питання системного дослідження матеріальної лексики західно поліських говірок	205
Розділ VI. Актуальні проблеми зіставного мовознавства.....	210
Даниленко Л.І. Становлення лінгвокогнітивної парадигми в чеському мовознавстві.....	210
Погрібна Т.А. Комунікативно-прагматичні особливості чеських народних прикмет	213
Кондзеля О.С. Засоби комізму в польському художньому дискурсі (Katarzyna Grosnowa «Nigdy w zygii!» і «Serce na temblaku»).....	217
Філь О.М. Культурноспецифічні слова у ролі запозичень в етнічних мовних картинах світу (на матеріалі української та польської мов)	222
Семагин Т.С. Реконструкція слів-імен концептів <i>прекрасне/потворне</i> в англійській та українській мовах.....	224
Яскевіч Ю.В. Етимологічний аспект аналізу концепту <i>страх</i> в англійській, українській та французькій мовах	228
Бісовецька Т.В. Реконструкція номінацій соціального статусу людини тематичного поля «Сімейні стосунки».....	232
Дутчак Н.М. Демінутивна семантика у сфері дієслова.....	236
Розділ VII. Актуальні проблеми мовної освіти	240
Хом'як І.М. Орфографічна культура писемного мовлення.....	240
Лещенко Г.П. Комунікативні завдання у системі вивчення морфології у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл	243
Златів Л.М. Засвоєння основних способів підвищення інформативності тексту студентами-філологами	250
Антончук О.М. Психологічні умови формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів	254
Ковальчук Н.П. Символіка знаків пунктуації в електронній письмовій мові.....	257

Наукове видання
Збірник наукових праць
Актуальні проблеми сучасної філології
Мовознавчі студії
Випуск XVII

Упорядкування та наукове редагування
Степанова О.І.

Технічний редактор
Литвак А.М.

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

Здано до набору _____ . Підписано до друку _____
Формат 70x100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк на ризографі.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 8.0.
Тираж 300 прим. Зам. 57/1.

Видавничі роботи: редакційно-видавничий відділ РДГУ
33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет.
Адреса редакції: м. Рівне, вул. Остафова, 31; кафедра української мови